

OPINIA națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național,
editată de FUNDATIA „ROMÂNIA DE MÂINE”

LIBERTATE ȘI AUTORITATE

Legitimitatea autoritatii

Prof. dr. Aurelian BONDREA

Reflecțiile sociale și filosofice asupra conceptului de **autoritate** au stimulat direct și profund analizele și abordările sociologice, invitând, cu fiecare nouă etapă a dezvoltării și organizării societății umane, la stimularea și multiplicarea dezbatelor pe această temă.

Convenindu-se că, în general, autoritatea este o noțiune sau un concept ce exprimă gradul de influență a unei persoane, organizației și instituției asupra individelor, grupurilor sau comunităților umane, în diverse sfere ale vieții sociale, apare limpede că, în relațiile sociale, politice, culturale, științifice, profesionale, autoritatea a devenit un termen important, uneori esențial, de referință valorică. Prezența sau absența autoritatii, iar în cazul prezenței, gradul său de influențare, măsurabil și relativ controlabil, inclusiv prin efecte de opinie publică, se resimt concludent, pozitiv și negativ, în comportamentele ale oamenilor și structurilor organizaționale, fie că este vorba despre stat sau societate civilă, despre lideri locali sau naționali. Un sistem democratic real, câmpul social neîngrădit al libertăților umane - cucerire remarcabilă a secolului XX, consemnată în Declarația Universală a Drepturilor Omului

- nu pot fi imaginate în afara existenței și respectării, pe de o parte, a unei ordini de drept, iar pe de altă parte, în afara recunoașterii și funcționării diverselor tipuri de autoritate. Ambele realități sau deziderate se însășișeză opiniei publice și cercetării științifice într-un lanț viu, continuu de ipostaze și raporturi organice, de **interfierență activă și coexistență dinamică**, în toate sferele vieții sociale, de la politică la economie, de la știință la morală, de la justiție la cultură, de la manifestarea individuală a persoanei la cea colectivă.

A avea autoritate și a aciona pe această bază constituie **o condiție a eficienței** structurilor de conducere sau gestiune socială, a instituțiilor publice, neficientă, mersul în gol, sterilitatea acțiunii sociale fiind și consecința lipsei de autoritate sau nerespectării ori necunoașterii acesteia, uneori din porniri subiective sau datoră unor opțiuni politice atât de pătimașe încât nu țin seama nici de normele conviețuirii sociale, nici de legitimitatea unei autorități sau alteia. Cum arată și fapte de viață ale tranzitiei românești, asemenea comportamente, „partizanatul orb“, confuzia (uneori voită, intențională)

între libertate și nesupunere civică, dar și modul necooperant de a aciona al unor persoane publice și instituții au creat o diversitate de reacții în opinia publică. Sunt cunoscute - și vor fi comentate în alt context - serile de sondaje de opinie care oglindesc încrederea sau neîncrederea (de diferite grade) în instituții ale statului, partide și alianțe politice, foruri de conducere națională și locală etc.

Revenind, însă, la problematica teoretico-metodologică a conceptului de autoritate sunt de semnalat atât diversitatea abordărilor, cât și însemnatatea principală a întemeierii teoriei autoritatii de către o serie de sociologi.

(Continuare în pag. 6)

40 kg/ha îngrășaminte la cultura grâului O DOZĂ EMPIRICĂ pentru o agricultură performantă

Acad. David DAVIDESCU,
președintele Secției de Științe Agricole și Silvice a
Academiei Române,
prof. dr. Velicica DAVIDESCU,
membru corespondent A.S.A.S.

Guvernul a hotărât să acorde
câte 40 kg/ha de îngrășaminte
chimice, drept primă, cultivatorilor
de grâu, care încheie con-

tracte de vânzare a căte 1500 kg
grâu boabe, din recolta anului
1997. Întrebarea firească ce se
pune este dacă această cantitate

Brâncusi

pag. 7

de 40 kg/ha este mică sau mare și dacă ea permite să se valorifice atât potențialul ecologic al zonelor de cultură și al soiurilor, cât și capacitatea de producție a celor 10 combinate de îngrășaminte chimice construite în țara noastră, care se ridică la 4,5 milioane tone anual substanță activă, din care 1/2 era prevăzut să se utilizeze în țară de agricultura românească, iar 1/2 să se exporte pentru obținerea valutelor necesare importului de materii prime (fosfați), cât și pentru plata importului de energie (gaz metan).

De la început remarcăm că recomandarea de 40 kg/ha de îngrășaminte la cultura grâului este **neștiințifică**. Standardizarea unei doze unitare de 40 kg/ha de îngrășaminte pe întreg teritoriul țării este **o recomandare empirică**. La orice cultură agricolă, îngrășamintele chimice se valorifică mai bine dacă se aplică diferențiat, în raport cu planta, soiul, zona de favorabilitate, tipul de sol, planta premergătoare, recolta scontată, condiții care, bineînțeles, nu sunt aceleași în toată țara.

Cercetările științifice arată că doza medie economică, la cultura grâului în țara noastră, este cuprinsă între 120 kg/ha și 250-300 kg/ha îngrășaminte substanță activă.

Redacția revistei „Opinia națională“

(Continuare în pag. 6)

**Eoul
unui studiu
fundamental
de larg
interes**

**Puterea fără seamă
a iubirii de țară**
Acad. Radu P. VOINEA

pag. 5

Pledoarie pentru gândirea socială în activitatea comunitară

Acad. Ștefan MILCU

Antropologia, ca știință cea mai generală despre genul Homo, arată că trăirea în comun este caracteristică și definitorie pentru diferitele specii ce-l compun. Istoria a demonstrat permanența proceselor diferite de formare a acestor comunități, începând din neolitic.

În epoca noastră sunt cunoscute comunitățile sociale, caracterizate prin diferite componente, biologice, culturale și sociale. Diversitatea biologică pe care o cunoaștem s-a amplificat prin cea culturală, religioasă și de competiție, cu motivări diverse. Fenomene care au generat război, conflicte locale de dimensiuni diferite, precum și numeroase acțiuni teroriste.

Tot acest ansamblu a impus constituirea sociologiei, ca știință complexă care studiază viața diferită a comunităților umane, în evoluția lor istorică și în definirea diferitelor civilizații. Este evident că orice fenomen săvârșit de un participant al unei comunități umane și orice studiu al fenomenelor accesibile izolat trebuie să fie reintegrate în comunitatea de origine, deci prin adoptarea unei gândiri cognitive a evenimentelor, consemnate în perspectivă sociologică.

Aceste puncte de vedere au generat în țara noastră un număr de școli sociologice, dintre care un loc deosebit l-a ocupat școala de sociologie concretă, elaborată de ilustrul savant **Dimitrie Gusti**. În cadrul acestei școli s-au studiat un număr de sate din țara noastră, aducându-se astfel o contribuție importantă la reprezentarea corectă a structurii și vieții sociale a românilor.

În activitatea mea științifică am aplicat gândirea sociologică în elaborarea modelului de cunoaștere și combatere a gușei endemice care afectă milioanele de locuitori din zonele submuntoase. În această perspectivă am organizat în Institutul de Endocrinologie o secție numită Endocrinologia colectivităților. A fost un exemplu de gândire sociologică într-un proces pe care medicina îl înregistrează de obicei în cazuri izolate, fără reintegrarea lui în contextul social. Este caracteristică această integrare pentru validarea componentelor sociologice a fenomenelor morbișoare, ca o tentativă de privire critică a punctelor de vedere contrarii.

A gândi sociologic orice problemă a vieții în societatea umană contemporană este singura cale pentru elaborarea și aplicarea măsurilor celor mai corespunzătoare, înălțurarea aspectelor negative și promovarea celor pozitive.

Brâncuși

pag. 7

Deschiderea anului școlar

1996-1997

Confruntările electorale nu par să mai cunoască limite. Angajamentele ori pretențiile despre „lupta de idei”, de programe, de principii se dovedesc a fi vorbe în vînt, la adăpostul cărora se atentează la valori naționale pe care generații de-a rândul le-au crezut a fi sacre. Fiecare eveniment și semnificația fiecărei zile calendaristice sunt distorsionate în fel și chip spre a li se smulge un cât mai mare capital politic. Aici își află izvorul penibila târguală din ultima vreme, în legătură cu deschiderea anului școlar 1996-1997.

Primul atac l-a dat primarul general al Capitalei, dl Victor Ciorbea, care a decis ca deschiderea anului de învățământ 1996-1997 în București să se amâne până la 1 octombrie, pe motivul epidemiei de meningo-encefalită din Capitală și din unele județe limitrofe. Au răspuns Inspectoratul școlar general al Municipiului București și Prefectura Capitalei, acuzându-l pe primarul general de ingerință în competențele ce revin exclusiv Ministerului Învățământului. În același timp însă, Poliția Sanitară a Capitalei și, implicit, Ministerul Sănătății au făcut cunoscute nereguli mai vechi din rețea unităților școlare. Astfel, de pildă, s-a precizat că 129 dintre unitățile școlare bucureștene (între care 27 de licee) nu pot primi autorizație sanitată de funcționare din cauza defecțiunilor la alimentarea cu apă, la instalațiile sanitare etc. La asemenea obiecții, Ministerul Învățământului a răspuns cu argumente istorice: marea majoritate a localurilor de școală, din țară ca și din București, au o vechime apreciabilă, unele mergând până în epoca lui Spiru Haret de acum un secol. În vreme ce actualele norme sanitare nu corespund în întregime nici școlilor din Occident. Și atunci, cum să se alinieze acestor norme localurile construite în urmă cu aproape un secol?

Primarul general al Capitalei

mai forțele care se opun și eroadează sistematic autoritatea statului român. Nu întâmplător, deci, tocmai în aceste zile de penibilă târguală bucureșteană, organele școlare din județele Covasna și Harghita, la presunile udemeriste, duc o și mai cruntă politică de purificare etnică, desființând școlile românești și obligându-i pe copiii românilor din localități rurale ale zonei respective să frecventeze cursuri școlare în limba maghiară. Și tot astfel, sub motiv că predarea Religiei în școală este liberă, reprezentanții ai unor culte religioase desfășoară acțiuni de prozelitism în rândul copiilor, cu împărtire de daruri, însotite de imprințate care îndeamnă la boicotarea Bisericii noastre ortodoxe. Iată, deci, cum, din vechime și până astăzi, neînțelegerile dintre forțele noastre naționale n-au fost niciodată spre binele țării, ci i-au slăbit capacitatea de apărare, spre paguba tuturor românilor.

Tocmai de la analiza acestei stări critice de lucruri pornește lucrarea **Starea Națiunii 1918-1996**, apărută sub egida Fundației „România de Mâine”, când afiră că principii esențiale ale vieții noastre naționale, cerința potrivit căreia „cooperarea armonioasă și conviețuirea culturală, religioasă, etnică și politică trebuie să reprezinte, astăzi și în viitor, starea de normalitate a societății românești” și că „dezvoltarea învățământului, în scopul asigurării unei pregătiri temeinice, în profil larg, a tineretului, devine premisa dinamismului și progresului economic și social-cultural”. Distorziuni politice ca cele legate de începutul acestui an școlar probează actualitatea demersurilor pe care amintita lucrare le propune întregii societăți românești.

Mihai IORDĂNESCU

COLEGIILE REVISTEI „OPINIA NAȚIONALĂ”

COLEGIUL PENTRU REFORMĂ

ȘI RELANSAREA ECONOMIEI NAȚIONALE

- Acad. Alexandru Bârlădeanu
- Acad. Anghel Rugină
- Acad. N.N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof.dr. Constantin Ionete
- Prof.dr. Ivanciu Nicolae-Văleanu
- Prof.dr.doc. Alexandru Zanfir
- Prof.dr. Mircea Druc
- Prof.dr. Alexandru Albu
- Prof.dr. Mihai Părlăță
- Prof.dr. Gheorghe Zamân
- Prof.dr. Petre Mălcomeț
- Prof.dr. Mihai Dumitrescu

COLEGIUL PENTRU DOCTRINE POLITICE

ȘI PROBLEME ALE RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE

- Valentin Lipatti
- Dr. Ion Mitran
- Prof.dr. Florea Dudită
- Prof.dr. Mircea Nicolaescu
- Prof.dr. Marin Voiculescu
- Ion Mărgineanu
- Dan Lăzărescu
- Prof.dr. Ion Zară
- Prof.dr. Constantin Mecu
- Prof.dr. Marin Nedea
- Prof.dr. Constantin Vlad
- Dr. Nicolae Ecobescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE ȘTIINȚEI ȘI ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

- Acad. Stefan Milcu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Stefan Pascu
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Acad. Stefan I. Ștefănescu
- Acad. Marius Păcură
- Prof.dr. Liviu Maior
- Prof.dr. Grigore Brâncuș
- Prof.dr. Dan Ghiocel
- Prof.dr. Emil Tocaci
- Prof.dr.doc. Grigore Posea
- Prof.dr. Gheorghe Secără
- Prof.dr. g-ral (rez.) Emil Mihuleac

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE CULTURII ȘI ARTEI

- Acad. Eugen Simion
- Prof.dr. Alexandru Boboc, membru corespondent al Academiei Române
- Radu Beligan
- Grigore Vieru
- Paul Everac
- Dinu Săraru
- Prof.dr. Ion Dodu Bălan
- Prof.dr. Victor Giuleanu
- Dumitru Radu Popescu

COLEGIUL PENTRU IDEEA NAȚIONALĂ ȘI SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA

- Prof.dr. Aurelian Bondrea
- Prof.dr. Mitropolit Antonie Plămădeală
- Prof.dr. Ioan Scurtu
- Prof.dr.doc. Titu Georgescu

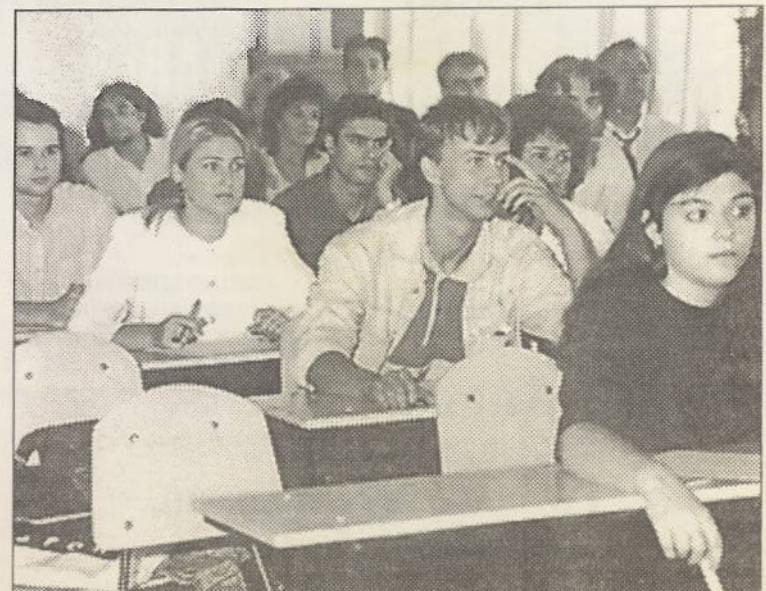
COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE JUSTIȚIEI, STATULUI DE DREPT ȘI DEMOCRAȚIEI

- Acad. Ion Filipescu
- Acad. Vasile Gioreea
- Prof.dr. Gheorghe Uglean
- Prof.dr. Antonie Iorgovan
- Prof.dr. Adam Popescu
- Prof.dr. Nicolae Popa
- Prof.dr. Andrei Popescu
- Prof.dr. Victor Dan Zătescu

Director:

Prof.dr. AURELIAN BONDREA

LA ÎNCEPUT DE AN UNIVERSITAR

PUNCTE DE VEDERE

Îmbătrânirea demografică

Dr. Constantin GRIGORESCU,
Institutul de Economie Națională

II. Există motive serioase să credem că tendințele proiecte privind îmbătrânirea demografică din țările dezvoltate se vor manifesta și în România. Avem în vedere că, în societatea românească, se vor afirma democrația și instituțiile economiei de piață, sporișa eficienței și ridicarea bunăstării populației. Fără să negăm particularitățile naționale privind comportamentul demografic, în virtutea „principiului imitației”, unele valori și comportamente demografice actuale din țările dezvoltate se vor afirma, într-un fel sau altul, și în România.

Deja numărul de copii născuți de o femeie, în România, este, practic, asemănător cu cel din țările dezvoltate. În țările occidentale, sunt însă unele practici care în trecut erau fenomene izolate, deviante de la situația normală, dar care acum au devenit destul de frecvente în practica socială. Ne referim, în primul rând, la numărul mare de copii născuți în afara căsătoriei legale.

La nivel Uniunii Europene, în 1993, proporția acestor copii a fost de 21,7% și a variat între 2,9% în Grecia și 50% în Suedia. În aceeași ordine de idei, menționăm proporția mare a uniunilor consensuale (concubinajul) și a familiilor monoparentale, a căsătoriilor încheiate la vîrstă mai înaintată ale soților sau la frecvență relativ mare a divorțurilor. Deși asemenea practici au efecte negative asupra familiei, celula de bază a societății și, pe un plan mai larg, asupra climatului social, marea frecvență a comportamentelor și fenomenelor amintite își au izvorul în civilizația actuală, postindustrială.

Procesul de îmbătrânire demografică parcurs până în prezent de România - este adevărat, cu un decalaj însemnat în timp față de țările dez-

voltate - ne dă temei să credem că, în viitor, el se va încadra în traiectoria urmată de țările dezvoltate în domeniul respectiv. Sub acest aspect, este de așteptat ca rata fertilității, chiar în condițiile redresării economiei naționale și a nivelului de trai, precum și ale unei politici demografice pronataliste, să fie sensibil apropiată de cea din Europa Occidentală. De asemenea, este de așteptat ca, prin relansarea creșterii economico-sociale și realizarea unui standard ridicat de trai, speranța de viață a populației româneni să atingă cotele din țările dezvoltate.

Prognozele populației României, efectuate în ultimul timp, se înscriu în tendințele din lumea occidentală. Ne vom referi concret la prognoza Comisiei Naționale pentru Statistică, care a fost prezentată la Conferința Internațională asupra Populației și Dezvoltării, organizată sub egida Națiunilor Unite la Cairo în 1994.

Prognoza are trei variante și estimările se fac până la orizontul anului 2020. În toate variantele, rata totală de fertilitate nu asigură înlocuirea generațiilor, mărimea indicătorilor, în anul 2020, fiind de 1,5 copii - în variantă minimă, 1,7 - în variantă medie și de 2,0 în variantă maximă.

Referitor la speranța de viață, prognoza prevede o creștere, în anul 2020, față de 1989-1991, după cum urmează: în varianta minimă - cu 0,5 ani la sexul masculin și 1,7 ani la sexul feminin; în varianta medie - cu 1,3 ani și 2,5 ani, iar în varianta maximă - cu 2,1 ani și 3,3 ani.

Realismul fiecărei ipoteze depinde de viteza cu care este depășită perioada de tranziție și starea de criză economică, de măsura în care populația are posibilitatea să realizeze un consum de bunuri materiale și de servicii corespunzător, are acces la o

infrastructură medico-sanitară adecvată și la un mediu înconjurător sănătos.

În privința migrației externe, prognoza ia în considerare un sold anual negativ, în toate varianțele, și al cărui nivel este relativ redus. Pentru anul 2020, soldul preconizat este de 25.000 persoane în varianța minimă, 20.000 - în varianța medie și 10.000 - în varianța maximă.

În lumina ipotezelor amintite vom asista la continuarea procesului de îmbătrânire demografică în condițiile în care numărul total al populației va rămâne relativ constant în varianța maximă și se va reduce substanțial în varianța medie și minimă.

Fiecare din cele trei variante mai sus menționate indică un accentuat grad de îmbătrânire demografică; scade numărul populației totale și cel din grupele de vîrstă de 0-14 ani și 15-50 ani și crește, în schimb, populația de 60 de ani și peste. În varianța minimă, care aproximează mai bine tendințele demografice actuale, populația totală va scădea cu 2.198 mii persoane (-9,6%); populația de 0-14 ani - cu 2.049 mii (-39,5%); populația de 15-59 ani cu 937 mii (-6,8%); va crește, însă, populația de 60 de ani și peste cu 788 mii (+21,10%).

Ca urmare a acestei dinamici, structura relativă a populației prognosticate pentru anul 2020 va fi diferită de cea din 1992; se va reduce ponderea grupelor de vîrstă din baza piramidei populației și va crește ponderea populației din grupele de vîrstă înaintate. Populația de 60 de ani și peste va crește de la 16,4% la 22,0% în 2020. Proportia acestei populații va crește și în varianțele de prognoză medie și maximă, dar nivelul său va fi ceva mai redus, respectiv 21,6% și 20,9%.

Anul 2020 reprezintă numai un moment în procesul de îmbătrânire demografică a populației României. Prognoza Băncii Mondiale, la care ne-am referit, cuprinde și estimări pentru proporția populației de 60 de ani și peste din țara noastră până în anul 2150.

Din aceste estimări rezultă: a) până în anul 2020, îmbătrânirea demografică va fi mai accentuată în țările dezvoltate decât în România și b) ulterior anului 2020, în timp ce în țările dezvoltate se înregistrează o incetinire a procesului amintit, iar după 2050 se observă chiar o anumită stabilizare a populației vîrstnice. În România, îmbătrânirea demografică va continua să crească și dincolo de orizontul 2050, astfel că, la sfârșitul secolului viitor, se va ajunge la mărimi practic asemănătoare cu cele din țările luate în comparație.

Sigur, procesele reale pot difi de cele estimate; ele indică însă o tendință care, cel puțin până în 2050, este greu să fie pusă sub semnul întrebării. Reputatul demograf Vladimir Trebici subliniază, într-o lucrare publicată în 1995, că „întinerirea demografică a populației este, practic, necunoscută în istoria demografică”. Tânăr seama de dinamică actuală a fenomenelor demografice, de experiența din lumea dezvoltată, putem spune că assertiunea va fi valabilă și pentru secolul următor. Cu atât mai mult această afirmație va fi valabilă și pentru România.

Dacă în decursul timpului, structura pe vîrstă a populației înregistrează modificări însemnante și direcția este de creștere a ponderii populației vîrstnice, în mod firesc, apare necesitatea cunoașterii multiplelor efecte, în plan economic, social și de altă natură, ale acestui proces major ce se instalează în evoluția fiecărei populații care pășește pe trepte superioare de progres. Această cerință majoră și primordială nu exclude preocupația societății în a promova măsuri adecvate care să ducă la frânarea îmbătrânirii demografice, printr-o politică activă în favoarea familiei și a cuplurilor care doresc să aibă efectiv mai mulți copii. Evident, o astfel de politică poate să aibă efecte benefice; ea nu poate însă să schimbe sensul modificărilor la care ne-am referit.

INTEGRAREA ÎN STRUCTURILE EUROPENE

*De la decalajele economice
la enorme diferențe între salarii*

Dr. Constantin CIUTACU

Înaintea examinării nivelului și a diferențelor salariale în interiorul Uniunii Europene și comparativ cu țările estice și central-europene, ne vom opri succint la desenarea traiectoriei pe care au parcurs-o unei indicatori ai economiei țărilor U.E., SUA și Japoniei într-un interval de peste treizeci de ani (1961-1994).

În termeni foarte generali, constatăm că regula care se poate desprinde o constituie, în primul rând, scăderea cvasipermanentă a costului salarial unitar real, indiferent de plusul sau minusul PIB, al ocupării și somajului etc. Contra acestei evoluții, remunerarea reală a muncii în U.E. a crescut permanent, cu excepția anului 1994; în intervalul 1961-1973, aceasta a devansat creșterea PIB cu 1,04 puncte procentuale/l punct; în perioada 1974-1985, la un procent de creștere a PIB, remunerarea reală a crescut cu 0,75 puncte; în 1986-1990, rata acesteia a fost de 0,55/l; în 1991-1992, creșterea remunerării reale a muncii a fost egală sau mai mare decât creșterea procentuală a PIB, în timp ce în 1993, deși PIB a scăzut, remunerarea a crescut, fapt ce s-a recuperat în 1994, an în care se înregistrează, pentru prima dată, scăderea reală a remunerării muncii.

Japonia și SUA prezintă alte modele de corelare a acestor indicatori. În SUA, creșterea remunerării reale a fost mult mai mică decât cea a PIB până în 1991; în acest an, PIB a scăzut, iar remunerarea a sporit ușor pentru ca, în 1992-1994, să se revină la modelul initial. În Japonia, până în 1973, se remarcă o creștere substanțială a celor doi indicatori comparativ cu celelalte țări; PIB devansează în permanență creșterea reală a remunerării, care, în ultimii trei ani, este negativă.

Cele mai mari creșteri ale remunerării nominale a muncii s-au înregistrat până în 1985, acestea fiind determinate și de turbulențe majore provocate de prețul petrolierului care au afectat mai ales țările din UE și Japonia.

Cifrele medii pe Uniune ascund, fără îndoială, mari diferențe între țările integrate. La inflație, de pildă, în 1994, față de norma admisibilă de 3,4% pe an, rata anuală a inflației a fost de 10,8% în Grecia, 5,5% în Portugalia, 4,9% în Spania, 4% în Italia, comparativ cu 1,5% în Finlanda, 1,7% în Franță sau 1,8% în Danemarca. Cât privește ocuparea, dacă aceasta stagnă sau crește extrem de lent în UE, până în 1985, (PIB crește cu 4,8%, iar ocuparea cu 0,3% în perioada 1961-1973, în intervalul 1974-1985, PIB a crescut cu 2% pe an, iar ocuparea a rămas practic constantă), permitând un spor însemnat de productivitate, după 1986, când somajul a ajuns la 9,7% -, la o creștere a ocupării de 1,4%, PIB a urcat cu 3,3% pe an. După 1991, ocuparea scade, somajul crește până la 11,3% în timp ce PIB se modifică foarte lent în plus sau minus.

Nivelul rentabilității pe ansamblu U.E. a scăzut în 1993 cu 12,8% față de perioada 1961-1973. În aceste condiții, ponderea consumului privat în PIB s-a menținut relativ constantă în U.E.: 61,2% în 1961-1970 și 61,7% în 1994; a evoluat de la 62,4% la 67,5% în SUA și de la 56,5% la 58,3% în Japonia. În aceeași perioadă, ponderea salariilor în PIB a fost de 74,4% și 70% în CEE; 71,1% și 70,7% în SUA, și respectiv, 73,5% și 72,9% în Japonia.

Evident, diferențele de productivitate conduc la însemnate decalaje în salarizarea muncii.

La indicatorul PIB pe locuitor, între Germania și Portugalia ecartul era, în 1987, de 5:1, iar între Portugalia și Danemarca, de 1:5,4; productivitatea pe o persoană ocupată (prin PIB) prezintă aceleași diferențe între maxim și minim; la celelalte țări din U.E. raportul se modifică. Productivitatea industrială era de 5,4 ori mai mică în Portugalia față de Luxembourg, Grecia realizează numai 30% din nivelul Germaniei, iar Irlanda, numai 41% etc.

Cel mai mare căstig orar atât pentru muncitorii industriali, cât și

pentru cei agricoli se obținea în Danemarca; un muncitor din industria portugheză primea numai 17% din căstigul orar al unui german și 14-15% din cel al unui olandez.

În 1991, retribuția orară brută în industria țărilor comunitare a oferit următoarea ierarhie a țărilor (ECU/oră): Danemarca - 12,47, Germania - 10,65, Olanda - 8,71, Belgia - 8,63, Luxemburg - 8,37, Regatul Unit - 8,33, Italia - 7,62, Irlanda - 7,48, Franța - 6,77, Spania - 6,54, Grecia - 3,67, Portugalia - 2,10.

Dacă ar fi să facem o comparație între nivelul salarizării orare din industria României și cea din țările U.E., am putea arăta că, în noiembrie 1995 - la un salariu mediu de 342.801 lei, pentru o medie a timpului lunar efectiv lucrat de 152 ore și un curs de 3200 lei/ECU - acesta ar putea fi de aproximativ 0,70 ECU; salariul orar din România anului 1995 apare de trei ori mai mic decât cel din Portugalia și de 17,8 ori mai redus decât în Danemarca, pentru anul 1991.

În anul 1994, în România, salariul mediu net lunar pe ramuri ale economiei, exprimat în dolari SUA (la cursul oficial mediu anual de 1675 lei), a fost următorul: 85 dolari pe total economie, 68 dolari în agricultură, 88 dolari în industrie, 98 dolari în construcții, 99 dolari în transporturi, 140 dolari în domeniile finanțe, bănci și asigurări, 79 dolari în învățământ, 75 dolari în sănătate și 68 dolari în alte ramuri ale economiei. Cel mai scăzut nivel al salariului mediu se înregistra în agricultură. Această ramură defănează, în 1994, 35,6% din ocuparea totală. Proportia muncii salariate în ocuparea totală din agricultură României a fost, în 1994, de 13,6% față de: 46,4% în Regatul Unit, 42,8% în Italia, 37,8% în Olanda, 35,3% în Danemarca, 31,4% în Spania, 28% media în U.E., 27% în Germania, 19,7% în Portugalia, 17,9% în Franța, 13,7% în Irlanda, 12,1% în Belgia, 8,3% în Luxemburg și 3,9% în Grecia. Proportia mai mare a muncii salariate în agricultură este determinată de o întreagă istorie a evoluției structurilor agrare și economice; aceasta se însoțește, de regulă, cu nivelul de productivitate.

Un segment extrem de important al pieței naționale a muncii rămâne nereglementat și neinstituționalizat. Practic, segmentul reglementat al pieței muncii din România operează pentru aproximativ 50% din populația ocupată, ceea ce este foarte puțin. Plusul obținut prin practicarea unor salarii mici este contrabalanșat de un minus de venituri pentru bugetul de stat, bugetul asigurărilor sociale, bugetul de somaj etc.

În genere, toți indicatorii și corelațiile macroeconomice suferă din cauza acestei situații; nu pot fi corect determinate nici PIB, nici ponderea consumului populației și impozitarea acestora etc.

Pe un plan mai general, în țările central și est-europene, în anul 1995 (luna iulie), salariile medii pe economie prezintă diferențe enorme atât în raport cu țările occidentale, dar și între ele. Țara cel mai bine plasată, în ce privește nivelul salariului mediu și cel al PNB, este Slovenia; în raport cu aceasta, România realizează, în 1993, 18% din PNB pe locuitor și tot 18% din nivelul salariului mediu în iulie 1995.

Raportul dintre salariul mediu anual și nivelul PNB pe locuitor este extrem de diferit de la o țară la alta; acest indicator sintetizează funcționarea unor întregi structuri și mecanisme economice din fiecare țară. Abateri foarte mari față de ceea ce s-ar putea considera o medie convergentă a majorității țărilor (120-140%) prezintă Rusia - la care salariul mediu anual a fost de numai 57% din nivelul PNB pe locuitor - și Croația, la care salariul depășește de 2,24 ori media națională a venitului pe locuitor. (Va urma)

SECURITATEA SI COOPERAREA ÎN EUROPA

Documente (1992-1994)
Ediție îngrijită de ANDA FILIP și VALENTIN LIPATTI
Editura Fundației "România de Mâine"
1996

Securitatea și cooperarea
în Europa
DOCUMENTE (1992 - 1994)

Ediție îngrijită de
Anda FILIP și Valentin LIPATTI

EDITURA FUNDATAIEI

ROMÂNIA DE MÂINE

Reproducem din volumul:

STAREA NAȚIUNII

1918 - 1996

Concluzii și opțiuni pentru România de Mâine, pentru Viitorul Poporului Român

IV. NECESITATEA UNUI PROGRAM DE UNITATE NAȚIONALĂ Obiective fundamentale ale dezvoltării economico-sociale (Schită orientativă)

Fundația „România de Mâine“ consideră că interesele naționale, viitorul țării aduc la ordinea zilei, ca o reală necesitate istorică, reunirea tuturor forțelor creative, constructive ale națiunii, chemate să elaboreze un program realist de unitate națională, în vederea depășirii în cel mai scurt timp a stării actuale de criză multiplă, care generează fenomene negative în toate domeniile vieții social-economice.

Fundațile, asociațiile, grupurile de lucru și persoanele reunite în ALIANȚA NAȚIONALĂ PENTRU ROMÂNIA DE MÂINE, pentru VIITORUL POPORULUI ROMÂN pornesc de la premisa că, pentru a se trece hotărât și operativ de la deziderate la practică, esențiale devin voința politică a tuturor forțelor națiunii, subordonarea conștientă a acesteia intereselor generale ale țării și, în ultimă instanță, unirea eforturilor pentru înfăptuirea obiectivelor stabilite, în condițiile consolidării democrației pluraliste și a statului de drept.

Potrivit acestei orientări de principiu și în vederea înfăptuirii scopului său fundamental, Programul de Unitate Națională va cuprinde și concretiza - cu contribuția tuturor celor care aderă la el - următoarele OBIECTIVE, DIRECȚII ȘI OPȚIUNI PRIORITARE:

1) Asumarea deliberată și deschisă, de către toate forțele politice, a preocupării și angajamentului de a susține constant și promova sistematic - inclusiv prin propriile programe - aplicarea neabătută și respectarea Constituției României; vor fi continuante crearea și perfecționarea instituțiilor democratice în toate sferele vieții sociale. Transpunerea în practică, la justă ei valoare, a prevederii constituționale potrivit căreia România este un „stat de drept, democratic și social“ solicită acțiuni perseverente și convergente din partea tuturor forțelor sănătoase ale națiunii, a tuturor instituțiilor politice și ale societății civile.

2) Perfectionarea activității tuturor autorităților publice - Parlamentul, Președintele țării, Guvernul, Administrația publică locală - în scopul eficientizării actului de legiferare și guvernare, de control social, de garantare a drepturilor și libertăților cetățenești, al eliminării corupției, criminalității și diminuării manifestărilor antisociale, de rezolvare și, mai ales, de preîntâmpinare a stărilor conflictuale.

Reabilitarea și întărirea ordinii sociale și de drept; instituțiile abilitate ale statului să-și exercite neabătut autoritatea conferită prin lege, democrația fiind opozabilă, atât dictaturii, cât și anarhiei. Se va acorda atenție întăririi și înfăptuirii justiției, pornindu-se consecvent de la prevederile constituționale potrivit cărora toți cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări, nimeni nefiind mai presus de lege.

3) Armata, poliția, jandarmeria și serviciile de siguranță națională constituie organisme vitale ale statului de drept, ale apărării independenței și integrității teritoriale, a ordinii publice de drept, a proprietății și liniștii publice, a drepturilor și libertăților cetățenilor. Asemenea instituții trebuie ferite de orice interese partizane, de partid, de orice tentație sau tendință de a fi antrenate în jocul politic. Armata, poliția, jandarmeria, serviciile de siguranță națională să fie tot timpul subordonate exclusiv intereselor naționale ale României,

ca stat suveran și unitar, poporului român, ca entitate unică și indivizibilă.

4) Asigurarea libertății de opinie, a cuvântului și expresiei, ca una din cuceririle regimului politic democratic; orientarea activității mass-media în direcțiile sprijinirii eforturilor constructive ale societății democratice, apărării demnității persoanei și intereselor țării, combaterei tendinței de a se confunda libertatea presei cu bunul plac, cu folosirea unui limbaj violent, cu proferarea de calomii și insulte. Să se adopte o lege a presei, care, în lumina prevederilor constituționale, să vină în sprijinul ziariștilor, cât și al vietii publice, al instituțiilor unui climat de moralitate, apt să regleză relațiile publice și cetățenești într-o societate democratică, civilizată.

5) Afirmarea și întărirea continuă a societății civile, înțeleasă ca totalitatea indivizilor în calitatea lor de cetățeni, a agenților și organizațiilor economice, a organizațiilor socio-profesionale (sindicale, fundații și asociații cultural-științifice, organizații de femei, de tineret etc.), de creație și cultură, nepolitice, neguvernamentale, care își desfășoară activitatea pe baza legilor, a Constituției. Viitorul României este strâns legat de maturizarea societății civile și funcționalitatea tuturor instituțiilor sale democratice. Înțelegerea interdependenței dintre societatea politică și societatea civilă constituie o premisă a funcționării pluralismului democratic, a satisfacerii intereselor personale, de grup și naționale.

6) În concordanță cu prevederile constituționale, administrația publică din unitățile administrativ-teritoriale - autoritățile comunale, orașenești și municipale, precum și prefecturile - va acționa în temeiul autonomiei locale, al descentralizării serviciilor publice, singura autonomie legală și democratică, prin intermediul căreia autoritățile în cauză, consiliile locale și primarii - alesii în condițiile legii - rezolvă treburile publice locale. Se va acționa pentru întărirea autorității prefectilor, ca reprezentanți ai Guvernului, pe plan local, care conduc serviciile publice descentralizate ale ministerelor și ale celorlalte organe centrale, din unitățile administrative-teritoriale.

7) Pentru binele României, al tuturor cetățenilor săi, fără deosebire de origine etnică, se va acționa pentru așezarea în continuare pe baze trainice, democratice a relațiilor interetnice. Toți cetățenii țării vor trebui să fie conștienți în egală măsură că, înainte de a se deosebi politic, etnic sau religios, ei sunt cetățeni români. Cooperarea armonioasă și conviețuirea culturală, religioasă, etnică și politică trebuie să reprezinte, astăzi și în viitor, starea de normalitate a societății românești, acționându-se ferm împotriva oricăror manifestări sau tendințe de exclusivism național, de separatism etnic, de orice natură și din partea oricui ar veni. În ce privește respectarea drepturilor omului, inclusiv drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale, România se aliniază standardelor europene și internaționale.

8) Va fi cultivată și stimulată convingerea că întărirea și afirmarea puternică a unității spirituale românești sunt condiționate și întreținute de angajamentul tuturor românilor - din țară și de peste hotare, oriunde i-au așezat soarta, istoria - de a acționa pentru protecția și salvagardarea intereselor naționale. Statul va sprijini întărirea legăturilor cu românii din afara frontierelor țării și va acționa pentru păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase.

9) Dezvoltarea învățământului, în scopul asigurării unei pregătiri temeinice, în profil larg, a tineretului, devine premisa dinamismului și progresului economic și social-cultural; în această privință, statul se va preocupă de consecvența și corecta aplicare a Legii învățământului, de sprijinirea perfecționării continue a instituțiilor de învățământ, publice și particulare, a realizării unei educații civice și patriotice, în spiritul valorilor naționale și universale ale democrației, echitației, libertății și umanismului și, totodată, în pas cu dezvoltarea științei, a cunoștințelor despre natură și societate.

10) Știința capătă un rol din ce în ce mai însemnat în dezvoltarea societății; modernizarea României trebuie să se întemeieze neabătut pe investigarea și analiza temeinică a realității, iar abordarea cu rigoare științifică și într-o perspectivă realistă a problemelor, contradictoriilor și complexe, ale dezvoltării economico-sociale nu poate ignora recuperarea și punerea în valoare a prețiosului patrimoniului național al găndirii, cercetării și realizărilor românești, a tradițiilor creației științifice și contribuției personalităților strălucite ce au ilustrat-o; se impune atragerea, la activitatea de cercetare, a tuturor specialiștilor de certă valoare de care dispune România.

11) Sunt necesare elaborarea și adoptarea unui Program cultural național, care să facă din ridicarea nivelului general de cultură și educație și din sprijinirea creației culturale a poporului român, a exponentilor săi, o preocupare constantă a unor instituții, precum învățământul, asociațiile de creație, radioteleviziunea, editurile, muzeele de tot felul, bibliotecile, căminele culturale, teatrele și ansamblurile artistice. Acestea au datoria să conserve, pentru generațiile viitoare, patrimoniul cultural și istoric național, să-l valorifice în formarea tineretului și să afirme astfel, prin creația spirituală, identitatea națională, să sporească aportul personalităților creațoare la bogăția de valori ale umanității, la dialogul culturilor naționale. Se va acționa

pentru crearea de condiții similare persoanelor aparținând minorităților naționale, combătându-se încercările de enclavizare culturală în interiorul țării și în raport cu valorile culturii universale.

12) Creația culturală națională, în ansamblu, școala, biserică, instituțiile mass-media, asociațiile și fundațiile culturale și artistice, diversele componente ale societății civile au de îndeplinit un rol activ și specific în educarea morală și civică a poporului, în formarea deprinderilor democratice, de participare cetățenească și responsabilă la exercitarea libertăților, în sădarea încrederii în sine și regenerarea, prin muncă și creație materială și spirituală, prin asimilarea valorilor general-umane și distanțarea de contravalori, de orice forme și manifestări ce tind să îngosi ființa umană, a degradă relațiile dintre indivizi, dintre comunitățile sociale. Manifestările crizei moral-spirituale actuale sunt trecătoare și stă în capacitatea societății românești de a le depăși.

13) În consolidarea forței morale a societății românești, un rol însemnat va reveni, în continuare, bisericii, reclădirii și revigorării credinței strămoșești, a ortodoxismului, în conviețuire armonioasă și toleranță cu alte credințe sau culte existente pe teritoriul României.

14) Deziderat suprem, unitatea perenă a națiunii române s-a afirmat și se afirmă prin valorile comune la care aceasta aderă împreună cu celelalte națiuni avansate ale lumii, valori inalienabile cum sunt: democrația, echitatea și solidaritatea, respectul individualului, al personalității umane. Respingeră nonvaloările și a discriminărilor de tot felul - economice, politice, naționale sau religioase - constituie condiția afirmării mentalității pluraliste și democratice, a toleranței și respectului față de diversitate. Identitatea națională, ca valoare democratică, nu se poate afirma în afara sentimentelor patriotic firești, a conștiinței apartenenței la propriul popor, la istoria și tradițiile sale, a regăsirii membrilor comunității în comunitatea intereselor naționale. Formarea și întărirea sentimentelor patrioticice au loc în contextul și pe fundalul solidarității internaționale și cooperării cu toate popoarele.

15) În concordanță cu interesele naționale și tendința contemporană a creșterii rolului statului în economie, în societate în general, respectându-se prevederile constituționale, statul român trebuie să asigure: libertatea comerțului, protecția concurenței loiale, crearea cadrului favorabil pentru valorificarea tuturor factorilor de producție, protejarea intereselor naționale în activitatea economică, finanțieră și valutară, exploatarea resurselor naturale, în concordanță cu interesul național, refacerea și ocrotirea mediului înconjurător, precum și menținerea echilibrului ecologic, crearea condițiilor necesare pentru creșterea calității vieții.

16) Se va acționa pentru elaborarea și aplicarea unui Program de apărare, redresare și retehnologizare a industriei naționale, care să se desfășoare paralel cu retehnologizarea agriculturii, în scopul garantării securității alimentare, eliminării unor importuri masive la o serie de produse alimentare și materii prime agricole, pe care agricultura și industria românească le pot asigura, aşa cum s-a dovedit, în cantități îndestulătoare și de o calitate comparabilă pe plan internațional.

17) Este necesară împlinirea privatizării, care nu poate constitui un scop în sine, cu politica de restrucțare și retehnologizare, redresare și eficientizare a economiei, ca și de ridicare a standardului de viață al populației; se impune atragerea puternică a capitalului străin în toate domeniile în care economia națională are mai multe nevoi, îndeosebi în sfera producției, oferindu-se condiții favorabile pentru ambele părți, concomitent cu protecția capitalului național și susținerea producției interne; privatizarea să constituie un mijloc de încurajare a concurenței loiale; ea nu trebuie să conducă la înlocuirea monopolurilor de stat cu altele, private.

18) O cerință majoră este promovarea consecvență a metodelor științifice de prognoză și planificare economico-socială, pe care le utilizează toate statele avansate ale lumii; instituționalizarea unor asemenea instrumente va avea la bază constituirea unui organism adecvat, a cărui activitate să pornească de la principiul potrivit căruia proprietatea mixtă, publică, privată, asociativ-cooperativă, principiile economiei de piață exclud orice centralism excesiv, dirijismul și directivele birocratice. Prognoza și planificarea economico-socială vor contribui la prevenirea unor erori și dezechilibre, a unor manifestări anarhice ce și-au făcut loc în ultimii ani, la întărirea încrederii agentilor economici și a investitorilor străini, ca și a răspunderii angajaților, vor disciplina și ordona activitatea economică în ansamblul ei, cu efecte sociale benefice.

19) În ce privește producția industrială, sunt necesare introducerea ordinei, a responsabilității și asigurarea unei structuri, pe ramuri și produse, care să facă posibilă folosirea eficientă a întregului capital uman, precum și a celorlalte resurse disponibile. Aceasta presupune să se acorde o deosebită atenție ramurilor de bază, avansate, ale industriei, care să fie stimulate selectiv și eficient, în funcție de resursele umane și materiale interne și de considerente de securitate națională, dar și de avantajele diviziunii internaționale a muncii. (Va urma)

Ecoul unui studiu fundamental, de larg interes

PUTEREA FĂRĂ SEAMĂN A IUBIRII DE ȚARĂ

Acad. Radu P. VOINEA

În volumul „**Starea Națională 1918-1996. Concluzii și opțiuni pentru România de Mâine, pentru Viitorul Poporului Român**”, apărut de curând în Editura Fundației „România de Mâine”, se acordă o atenție specială problemei unității spirituale românești, a întăririi legăturilor cu românii din afara frontierelor țării, a păstrării, dezvoltării și exprimării identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase. În legătură cu această importantă problemă, de soluționarea căreia depinde, într-adevăr, starea de ansamblu a națională române, prosperitatea și forța ei viitoare, doresc să menționez o manifestare care a avut loc recent, și anume, **Al doilea simpozion științific al inginerilor români de pretutindeni**, organizat de Asociația Generală a Inginerilor din România. Primul simpozion a avut loc anul trecut și există propunerea să devină o manifestare anuală, care să adune laolaltă ingineri români stabiliți în străinătate cu ingineri români din țară. Au fost prezenți ingineri români din 16 țări din Europa, America de Nord, America de Sud și Australia. Tema principală a simpozionului a fost „Managementul în Economie”.

Nu-mi propun în cele ce urmează să analizez în detaliu comunicările care au fost prezentate, de altfel deosebit de interesante. Aș dori să menționez doar spiritul general în care s-au desfășurat discuțiile, interesul deosebit manifestat de inginerii români din țară față de realizările colegilor din străinătate și reciproc. Într-o intervenție am vorbit despre inițiativa Fundației „România de Mâine” de a tipări un volum care să cuprindă performanțele românești din secolul al XX-lea și am solicitat sprijinul și colaborarea participanților la simpozion, atât a celor din țară, cât și a celor stabiliți în străinătate, având în vedere termenul relativ scurt, de 4 ani și câteva luni, care ne-a mai rămas până la finele secolului și al mileniului.

Felicitând pe participanții din străinătate pentru că au răspuns inițiativei Asociației Generale a Inginerilor din România (AGIR), am apreciat în mod deosebit faptul că au acceptat să petreacă măcar câteva zile în România, ca o dovadă a dragostei lor de țara în care s-au născut, a patriotismului lor și mi-am exprimat convingerea că acest nobil sentiment nu-i va părașii niciodată. Ca odinioară, în mitologia greacă, când Anteu căpăta puteri noi ori-de-câtă ori atingea pământul (zeița pământului fiind mama lui), tot astfel români stabiliți în străinătate capătă puteri noi când revin în țară, chiar numai pentru câteva zile. Am atras însă atenția că atunci când Anteu n-a mai atins

pământul, Hercule l-a sugrumat și că această legendă mitologică are, ca orice legendă, un grăunte de adevăr...

Volumul „**Starea Națională 1918-1996**” acordă, de asemenea, o atenție deosebită și sentimentului patriotic. Acest sentiment este atât de firesc, cum este firesc ca un fir de iarbă să iubească pământul care-l hrănește, raza de soare care-l încâlzește și picătura de rouă care-l umyește. Formarea sentimentului patriotic presupune, în primul rând, cunoașterea frumuseților țării și a trecutului poporului nostru. Ministerul Tineretului răsplătește adesea pe laureații olimpiadelor naționale de matematică, de fizică și de chimie, cu excursii în străinătate. Îmi amintesc că participam ca elev la concursurile organizate de Societatea „Tinerimea Română” și că premianții erau răsplătiți cu excursii-circuit cu trenul în țară. Așa am cunoscut: Câmpia Libertății de lângă Blaj, Alba Iulia unde au fost trași pe roată Horea, Cloșca și Crișan, cetatea Devei, Sarmisegetuza, apoi Maramureșul, Bucovina cu obcinele ei, cu mănăstiri, cu cetatea de scaun a lui Ștefan cel Mare de la Suciu, cu cetatea Neamțului, Mărășești și multe alte vestigii ale trecutului nostru glorios. Profesori competenți de istorie și de geografie ne dădeau ex-

plicații. și în felul acesta am învățat să-mi iubesc țara cu frumusețile ei naturale și să îndrăgesc trecutul vrednicului ei popor.

N-aș dori să fiu greșit înțeles. Nu sunt împotriva excursiilor în străinătate care pot contribui semnificativ la lărgirea orizontului cultural. Doresc numai să atrag atenția asupra importanței unei temeinice cunoașteri a patriei, fără de care patriotismul rămâne o vorbă goală.

Avem o țară minunată. Îmi amintesc că, într-o asemenea călătorie, organizată de Societatea „Tinerimea Română”, eram undeva, cred că pe lângă Alba Iulia. Începuse să burnițe. Profesorul de istorie care ne dădea explicații despre vechea cetate ne-a asigurat că, dacă va vorbi despre zei, ploaia va înceta. Era o superstiție a romanilor. și a început: „Când Dumnezeu și Sfântul Petru au împărțit pământul diferitelor popoare, românii au ajuns ceva mai târziu. Nu mai rămăsese nici un petec de pământ liber. Sfântul Petru s-a dus la Dumnezeu și i-a spus. Amândoi s-au gândit, s-au răzgândit și, în cele din urmă, Dumnezeu spuse: «Știi ce, Petre? Hai să le dăm românilor țara aceea pe care o oprișem pentru noi doi».

Și în momentul acela ploaia s-a oprit.

Și a ieșit soarele!

(...) „**Starea Națională 1918-1996**”, lucrare elaborată de Fundația „România de Mâine” și publicată, recent, de editura aceleiași fundații, prezintă, într-o formă sintetică, informații demne de luat în seamă.

Mai întâi, se cuvine precizat că Fundația „România de Mâine” pregătește un program care să stea la baza viitoarei „Alianțe Naționale pentru România de Mâine, pentru Viitorul Poporului Român”. Reunind, ca membri fondatori, personalități marcante, reprezentative ale vieții științifice, culturale și social-economice, între care acad. Ștefan Milcu, prof. univ. dr. Iosif Constantin Drăgan, acad. N.N. Constantinescu, acad. Nicolae Cajal, acad. Al. Surdu, Radu Beligan, prof. univ. dr. Romulus Vulcănescu, prof. univ. dr. doc. Ioan Pop D. Popa, dr. Valentin Lipatti, prof. univ. dr. Aurelian Bondrea și mulți alții, „Alianța Națională pentru

România de Mâine” își propune să adune toate forțele creațoare ale țării, pe toți cei animați de dorința și voința slujirii cu credință a interesului național.

Revenind la „**Starea Națională 1918-1996**”, vom arăta că lucrarea, care credem, n-ar trebui să lipsească din bibliotecile publice, din cele ale doritorilor de a fi bine informați, își propune o analiză a dezvoltării României în perioada 1918-1996. Cum precizează autorii,

CONCLUZII ȘI OPȚIUNI PENTRU ROMÂNIA DE MÂINE, PENTRU VIITORUL POPORULUI ROMÂN

EDITURA FUNDAȚIEI ROMÂNIA DE MÂINE

Eveniment editorial

demersul analitic economico-social se întinde pe trei sferturi de secol, prezintă parametrii dezvoltării țării noastre pe etape succesive de transformări structurale. Sunt înfățișate ascensiunea economiei capitaliste (1918-1944), refacerea postbelică și constituirea economiei centralizate (1945-1989), tranziția spre economia de piață (după 1990).

După cum se vede, punctul de pornire al analizelor îl constituie anul 1918 când, pentru prima oară în istoria modernă a națională române, după formarea statului național unitar, întreg patrimoniul său material, spiritual și uman s-a integrat într-un singur organism economico-social, premisă a unei dezvoltări mai puternice și mai rapide. Prin urmare, anul 1918 se constituie în etalonul istoric major al dimensiunilor națională române și momentul de plecare al evoluțiilor ulterioare.

Evaluările analitice din lucrare, cu atât mai meritorii, pentru că ele nu se situează în perimetru unei opțiuni politice, consideră că nu se pot face extrapolări pertinente asupra viitorului imediat, în termeni

socio-economici și, cu atât mai puțin, nu se pot da programe efectiv utilizabile, fără a se supune analizei obiective realități majore, între care starea economico-socială a țării înainte de 1989, conținutul real al procesului de tranziție, poziția României înainte și după 1989, în context european și internațional. (...)

Autorii lucrării ajung la concluzia că țara noastră se află într-o stare de criză multiplă care generează fenomene negative în toate domeniile vieții social-economice. Poate să-i contrazică cineva? Să o facă!

În ceea ce privește viitorul țării, concluzia ar fi următoarea: în această perioadă, esențiale devin voința politică a tuturor forțelor națională, subordonarea conștientă a acestora intereselor generale ale României, în scopul înfăptuirii aspirațiilor de prosperitate ale întregii națuni (și nu ale unor grupuri de interese ale unor caste, ale unor îmbogații peste noapte, ale câtorva miliardari), precizează „**Starea Națională**”.

M. MANOLACHE

ALIANȚA NAȚIONALĂ PENTRU ROMÂNIA DE MÂINE

nu este o alianță de partide pe criterii politice și ideologice ("dreapta", "stânga" sau "centru"), ci o alianță de valori, idei și acțiune civică în slujba intereselor naționale majore ale societății românești. Acest caracter al Alianței presupune delimitarea clară a membrilor săi (persoane juridice sau persoane fizice) de ideile și practicile care afectează grav interesele marii majorități a populației țării și imaginea României în lume: extremismul de orice fel, ignorarea Constituției și punerea în discuție a formei actuale de guvernământ, corupția, în toate formele ei de manifestare, încălcarea legii și a principiilor statului de drept, subminarea economiei naționale etc.

Legitimitatea autorității

(Continuare din pag. 1)

Se impune, în acest sens, contribuția esențială a economistului și sociologului german Max Weber, profesor, o vreme, la Freiburg, Heidelberg și München, autor al multor studii de sociologie, politică și economie, a cărui personalitate a influențat covârșitorul sociologia, practic, toate ramurile acesteia, aflate și în prezent sub influența autorității științifice weberiene. Este, astăzi, un loc comun adevărul că, potrivit demonstrației lui Max Weber, îndeosebi din „*Etiica protestantă și spiritul capitalismului*”, comportamentul uman individual este explicabil numai în contextul evaluării concepțiilor generale și per-

sonale despre lume, credința religioasă reprezentând numai o parte a acestora. Însă tocmai de la o carte de texte creștine protestante din secolul al XVII-lea pornea Weber pentru a aborda problemele autorității și relației acesteia cu birocrația, considerată de el ca un mod de organizare specific administrației moderne. Sociologul german consideră că „autoritatea de a da dispoziții, cerută pentru eliberarea de responsabilități (stabilitate), trebuie să fie exercitată într-un mod ferm. Ea este delimitată strict de reguli privitoare la mijloacele coercitive care pot fi puse la dispoziția oficialităților”. Atrăgând atenția asupra acestui punct de vedere, un reputat cercetător contemporan notează că,

„în concepția lui Weber, autoritatea reală constă în reguli”, puterea „oficialităților” fiind „strict delimitată de aceste reguli”.¹⁾

În genere, sociologia modernă și contemporană consideră autoritatea ca mod de reglare normativă, ca o realitate impusă și ca expresie a competenței, școlile respective de gădire generând, cum se știe, o pluralitate de concepții, de interpretări, oglindite și în gădirea socială. O scurtă incursiune analitică în acest domeniu este de natură a reduse în actualitatea preocupărilor teoretice și a practicii sociale problema centrală a relației dintre libertate și autoritate în contextul democrației pluraliste și al statului de drept.

1) Geert Hofstede, *Managementul structurilor multiculturale*, Editura Economică, București, 1996, p. 173.

INDUSTRIA MEDIATICĂ - Considerații sociologice și psihosociologice -

Prof. univ. dr. Petru Pânzaru

În relație genetică cu realizările revoluției științifico-tehnologică, dar și în funcție de interese economice, politice și cultural-ideologice s-a construit INDUSTRIA MEDIATICĂ cu numeroase ramificații și cu o extensie mondială de la „centru” spre „periferie”. Ea a devenit un adevărat IMPERIU grăție sateliștilor de comunicație, dar și comerțului internațional de produse MEDIA, foarte profitabil, pentru producători și distribuitori.

Alături și împreună cu INDUSTRIILE MILITARE - care obțin și valorifică primele știință și tehnologii de vîrf - INDUSTRIA MEDIATICĂ furnizează ARAMENT: primele - arme de foc și de distrugere în masă; ultima - arme de influențare - manipulare și chiar de distrugere psihoso-culturală și ideologică în masă, de cucerire și supunere „pașnică” și „benevolă” a conștiinței (minților și inimilor) unor mari mase.

De pe urma INDUSTRIEI MEDIATICE se obțin nu numai considerabile profituri financiare și o stimulare ARTIFICIALĂ a consomului național și mondial de bunuri și servicii, dar și mari beneficii politice, ideologice, culturale, psihosociale.

În lumea contemporană „INDUSTRIA” POLITICĂ nu poate funcționa fără INDUSTRIA MEDIATICĂ, aceasta din urmă reprezentând INSTRUMENTUL ideal al politiciei, al luptei politice. S-au constituit și acționează complexe TRUSTURI POLITICO-MEDIATICE cu caracter monopolist, ca „parte vizibilă” a TRUSTURILOR ECONOMICO-FINANCIARE, naționale și internaționale, care jin sub control pe primele.

Suportul material al INDUSTRIEI MEDIATICE îl constituie o tehnologie foarte complexă și foarte costisitoare. De aici și relația de subordonare a acestei industrii față de cercurile economico-financiare și interesele lor. Profiturile de pe urma INDUSTRIEI MEDIATICE sunt calculate deopotrivă în termeni economici (bănești) și politico-ideologici și cultural-psihologici.

Legile care guvernează producția de mărfuri în economia de piață acționează puternic și în producția distributivă și consumul „mărfurilor” mediatici, între care și structurarea unui supra-consum.

O particularitate importantă a INDUSTRIEI MEDIATICE constă în faptul că, spre deosebire de alte industrii, ea are mijloace proprii de a se AUTOINTREJINE și AUTO-DEZVOLTA prin sistemul de (auto) publicitate și prin miza și activarea puternică a factorilor psihologici și

psihosociali.

Ca și la bunurile de larg consum (o masă de bunuri dilatată la extrem prin multiplicarea mărcilor de fabricație) și la „bunurile” mediatice OFERTA CREEAZĂ CEREREA. Iar oferta, deși nu este și nu poate fi NELIMITATĂ nici cantitativ, nici calitativ (existând LIMITE de timp fizic și percepție psihologică a consumului de produse mediatice), totuși, ea e mereu DIVERSIFICATĂ, ÎNNOITĂ.

Ca și celelalte industrii producătoare de bunuri de consum, industria mediatică lărgescă gama libertății DE ALEGERE. Consumatorii au posibilitatea de a alege dintr-o mare diversitate de publicații, programe radio și televiziune, discuri, casete etc. Varietatea ofertelor pare infinită. Însă la o analiză de conținut se vede limpede că - la fel ca în cazul muzicii sau scrierii, varietatea se bazează pe un număr restrâns, fix chiar de note muzicale sau litere și semne ale alfabetului - tot astfel și produsele mediatice se limitează la un număr de componente care se repetă mereu. Sunt cinci-zece tipuri (și teme) de filme „matrice” - restul miielor de pelicule, unele cu sute de seriale sunt VARIATIUNI PE ACELEAȘI TEME. Si evenimentele relatate în ȘTIRI se repetă. Si filmele, catastrofale meteorologice și ecologice, și subiectele romanelor și melodiole. Toate sunt reductibile la câteva PROTOTIPURI.

Atât posibilitatea tehnică de multiplicare, cât și dorința oamenilor de a repeta contactul cu variațiunile pe aceleasi teme asigură viața lungă a INDUSTRIEI MEDIATICE.

În afara și împreună cu complexul industrial-militar există COMPLEXUL ECONOMIC-POLITIC-MEDIATIC, cu un impact social, psihosocial și psihocultural extraordinar de puternic nu numai în viața cotidiană imediată, ci și asupra profilului mental al generațiilor viitoare și sistemelor de valori (sau non-valori, anti-valori), ce le vor călăzu comportamentele economice, politice, civice, familiale, de loisir

Din perspectivă sociologică cea mai importantă problemă este analiza și evaluarea schimbărilor (pozitive-negative) ce le induce industria mediatică în funcționarea instituțiilor și organizațiilor sociale, în diviziunea socială a muncii, în totalitatea activităților și relațiilor sociale de la nivel micro (familie, echipă, grup etc.) la nivel micro și macrosocial, național și internațional. Evaluarea sociologică e cu atât mai necesară și importantă cu

cât s-a lansat ideea (scopul) SOCIETĂȚII POST-INDUSTRIALE, INFORMATIZATE - ca proiect universal, dar cu rezultate și beneficii zonale (pentru țările, puține la număr și ca populație pe glob, industrializate deja).

Ca și alte probleme globale ale omenirii de azi și problematica societății informatizate și tratată unilateral și superficial, aşa cum am arătat în articolul nostru din „OPINIA NAȚIONALĂ”. Din START, aceasta este socrată UN SCOP și NU UN MIJLOC pentru realizarea unei societăți UMANE și UMANISTE, care subordonează instrumentele tehnice, organizaționale, economico-financiare, asigurării unei calități a vieții normale pentru totalitatea ființelor umane.

Din perspectivă psihosociologică (psihosocială, psihoidologică și politică) cea mai importantă problemă pe care o pun instituirea și extinderea INDUSTRIEI MEDIATICE este aceea a EFECTELOR ASUPRA VIETII SPIRITUALE A NAȚIUNILOR, asupra raporturilor dintre CONTINUITATE (patrimoniu de valori tradiționale, moștenite) și DISCONTINUITATE (noile valori și stiluri cultural-spirituale).

Se prefigurăază - ca și în alte domenii ale existenței sociale, de pildă, al raporturilor cu Natura - efecte nedorite, negative: scoaterea din circulația culturală a valorilor clasice și înlocuirea lor cu valori noi și stiluri cultural-spirituale.

Atracția pentru ofertele mass-media, care propun și realizează un contact facil (audiere, vizionare) creează primejdia extraordinară de a pune la index (prin neutilizare) a tot ceea ce cultura umană a creat de-a lungul mileniilor. Înlăturarea BIBLIOTECII și DISCOTECĂ, a lecturii cu audiere și vizionarea reprezintă o tendință dominantă sub presiunea produselor INDUSTRIEI MEDIATICE. Pierdere e imensă.

Sociologic și psihosociologic vorbind, INDUSTRIA MEDIATICĂ în special audio-vizual (radio, televiziune, dar și casete audio și video) CREEAZĂ UN NOU MOD ȘI STIL DE VIAȚĂ, de petrecere a timpului liber, de aspirații și satisfacții, de așteptări și inclinații. Acestea vizează o RESTRUCTURARE, REORIENTARE VALORICĂ A PERSONALITĂȚII UMANE. Se impun ALTE CRITERII ȘI ALTE IERARHII DE VALORI decât în epoca anterioară „victoriei” INDUSTRIEI MEDIATICE. Fenomenele de IMITATION fac ravagii și impun „noile valori” sau „noile” criterii „de valoare”, expulzând pe cele tradiționale, inclu-

O doză empirică pentru o agricultură performantă

(Continuare din pag. 1)

Cu fiecare tonă de grâu boabe se ridică din sol 25-28 kg azot (N), 6-8 kg fosfor (P₂O₅), și 16-30 kg potasiu (K), iar coeficientul de folosire de către plantă este de 40-70 % azot, 30-35 % fosfor și 45-70 % potasiu, în raport cu condițiile de sol (pH, textură) și condițiile climatice.

Canitatea de 40 kg/ha îngrășaminte oferită este nesatisfăcătoare pentru că ea nu valorifică potențialul de producție al soiurilor create în țara noastră, care este de 5.000-8.000 kg/ha, și nici investițiile făcute de cultivatorul de grâu în aplicarea unor tehnologii competitive (arat, discut, sămânță cu potențial ridicat de producție, erbicide, tratamente foliare etc.).

Dacă în această toamnă se vor însemâna 2 milioane hectare de grâu, la care se vor aplica căte 40 kg/ha îngrășaminte chimice, aceasta revine la un total de 80.000 tone - îngrășaminte pe întreg teritoriul României, adică 2% din capacitatea de producție a industriei de îngrășaminte. În realitate, cantitatea este mult mai mică, fiindcă cele 40 kg/ha se acordă **numai** cultivatorilor care încheie contracte de vânzare a recoltăi. O altă întrebare este cum se valorifică restul de 98% din capacitatea de producție a industriei de îngrășaminte chimice care a fost construită în primul rând pentru agricultura românească și nu pentru export?

Cercetările științifice făcute în ultimii 60 de ani în țara noastră arată că o tonă de îngrășaminte chimice folosite în mod corespunzător aduce un spor de recoltă echivalent cu producția de pe cinci hectare neîngrășate. Deci, 100.000 tone îngrășaminte chimice pot să aducă un spor de recoltă ce se realizează de pe 5.000 hectare neîngrășate, iar 1 milion tone de îngrășaminte chimice folosite științific, o producție echivalentă cu recolta de pe 5 milioane hectare neîngrășate.

După studii de sinteză făcute de F.A.O., se estimează că, în prezent,

aproape 30% din alimentele de origine vegetală, din întreaga lume, care vin pe piață, se datoresc folosirii îngrășamintelor chimice. Sinteza cercetărilor științifice făcute la grâu în țara noastră arată că 1 kg de îngrășămînt chimic aduce un spor de recoltă de 5-10 kg boabe.

Statul oferă, drept primă, o cantitate de 40 kg/ha, ce valorează circa 60.000 lei, pentru achiziționarea unei cantități de 1.500 kg grâu boabe, ce valorează de 10 ori mai mult, adică 600.000 lei, la prețul de astăzi, și, probabil, circa un milion la prejurne din 1997. Cele 40 kg îngrășaminte aduc un spor de recoltă, în medie, de 200-400 kg grâu boabe ce valorează 80.000 - 160.000 lei, dar în schimb, cultivatorul va trebui să vândă în plus, la prețul stabilit de stat, o cantitate de 1100 kg grâu. Întrebarea ce se pune este: statul sprijină cultivatorul de grâu sau cultivatorul sprijină statul?

Dacă statul vrea să sprijine cu adevărat pe cultivatorul de grâu atunci trebuie să-i ofere o asistență tehnică în îngrășaminte de 150 kg/ha, care reprezintă sporul de recoltă de 1500 kg boabe, pe care o contractează cu producătorul. **Agri-cultura performantă nu se poate face cu 40 kg/ha îngrășaminte chimice. Combinata de îngrășaminte chimice trebuie să primească comandă de stat spre a produce pentru agricultura țării românești și nu pentru export.** Aceste unități industriale ar trebui să respecte motivația construirii lor, care a fost de sprijinire a agriculturii românești, iar construcția lor a fost finanțată din banii agriculturii; **în prezent, însă, cea mai mare cantitate de îngrășaminte se exportă.**

Combinata de îngrășaminte chimice, în raport cu raza lor de influență, ar trebui să deschidă depozite comerciale în fiecare județ, sau pentru căte 2-3, pentru ca agricultorii să aibă posibilitatea unei aprovizionări ușoare.

Toamna în Cișmigiu

și face imun la compasiune și reflexie.

Industria mediatică, prin conținut, suspendă, ostracizează criteriile moralei umaniste, cultivă individualismul exacerbat, legitimează agresivitatea, anomaliiile de tot felul, prefigurând și pregătind chiar activ și în ritm accelerat o societate care se îndepărtează cu viteza luminii de idealul și normele umanismului antic și renascentist.

Analogiile estetice, creații artistice tipice secolului XX, sunt combinații între o artă a timpului (poezia, muzica) și o altă a spațiului (pictura, sculptura). Când Mallarmé și, apoi, Apollinaire, amândoi poeți, au creat poezie folosindu-se de arta pictorului, ei au creat, de fapt, o artă nouă care nu mai era nici poezie, nici pictură propriu-zisă, ci o combinație între cele două arte, numită la un moment dat „poezie vizuală”. Termenul pare aberant la prima impresie, deoarece prima parte a lui, „poezie“, numește o artă auditivă care se desfășoară în timp, iar a doua, „vizuală“, se aplică artelor fixe în spațiu (pictura, sculptura, arhitectura). Când un actor recită o poezie pe scenă, spectatorul ascultă versuri și rime, nu le vede. Poezia era considerată arta auditivă (deci, temporală) până când Mallarmé a desenat (sau „a pictat“) versurile din celebrul lui „Un Coup de dés jamais n'abolira le hasard“. După el, Apollinaire a făcut același lucru în unele din cunoscutele „Caligram“.

Când Brâncuși a sosit la Paris, în 1904, lumea artistică și literară era sensibilizată de poezia vizuală creată de Mallarmé. Noutatea, în acest tip de poezie, era modul în care poetul intrerupea scurgerea în timp a poeziei, fixând-o în spațiul paginăi, dându-i un aspect pictural, mai mult desenând decât scriind versurile. Noul tip de poezie nu se mai putea citi ca poezia tradițională. Ea se adresa, în primul rând, privirilor și numai în al doilea rând, urechii. Iar când, peste câțiva ani, au apărut „Calligramme“, Apollinaire lansa un nume pentru perspectiva care prindea tot mai mult teren: „L'esprit nouveau“, spiritul nou. Un adept al acestui „spirit nou“ devine, foarte curând, un prieten al lui Apollinaire, Picasso, care tocmai venise din Spania. În picturile sale numite „cubiste“, Picasso urmărea o acțiune inversă față de Mallarmé și Apollinaire, căutând să imprime picturi (până la el, artă a spațiului) o calitate temporală, ceea ce nu se prea înțelegea pentru moment. Astfel, pictura lui părea, pentru amatori, o monstruozitate, „pictură cubistă“. Cu toate acestea, la Picasso, termenul „cubism“ nu avea cu cubul decât o relație tangențială, fiind, de fapt, o referire la tridimensionalitatea cubului. Într-adevăr, Picasso urmărea să dea picturii, până la el artă bidimensională, o calitate suplimentară, o dimensiune a treia, mișcare. De aceea, amatorii spuneau că pictura lui Picasso era monstruoasă.

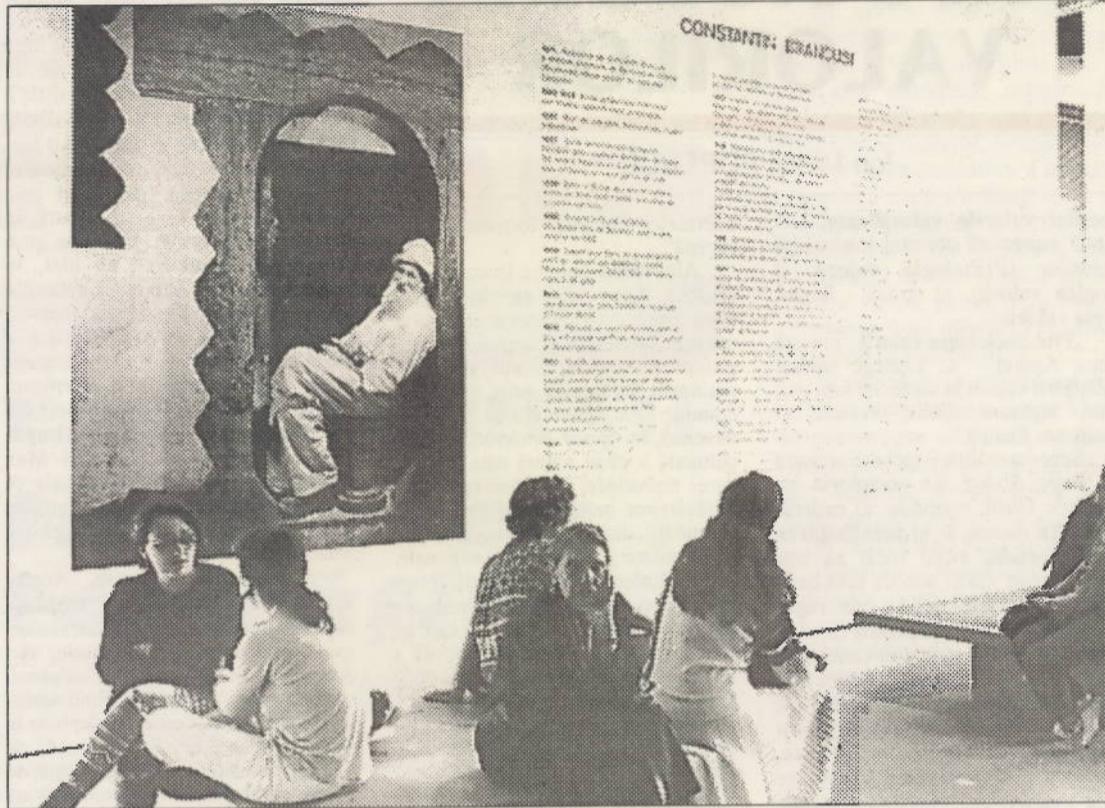
Rezultatul acestor eforturi de a găsi, prin analogie, într-o artă a timpului, calitățile unei arte a spațiului, sau invers, se poate cuprinde într-un termen general - „analogii estetice“.

În volumul P.M.L.A. (Publications of Modern Language Association of America), vol. 90, nr. 6 din nov. 1975, apără, la pagina 1044, o informație despre formele artistice descrise mai sus. Era vorba de un simpozion organizat de „American Institute for Writing Research“, intitulat „Brancusi's Hidden Dimension“ (Dimensiune ascunsă la Brâncuși), organizat la San Francisco, în California, în dec. 1975, în cadrul Convenției anuale M.L.A. (Modern Language Association of America). În P.M.L.A., Simpozionul apărea ca fiind compus din două părți distincte, una vorbită (așadar, temporală), conținând comunicările noastre, ale paneliștilor, cealaltă - vizuală (așadar, spațială), o expoziție de fotografii și diapoziitive. În plus, mai era vorba și de rularea unui film și de o audiuție muzicală. În realitate, cele două părți s-au desfășurat aproape concomitent, noi, vorbitorii, punând în paralel expunerea noastră orală cu prezentarea vizuală. Încercam, astfel, ilustrarea relației spațiu-timp din teoria analogiilor estetice, tema de cercetare de atunci a Institutului. Deosebirea dintre felul prezentării la simpozion și conferințele obișnuite, însoțite de diapoziitive, constă în faptul că, deși vorbeam despre ceea ce se vedea pe ecran, ca la orice conferință cu diapoziitive, noi cream, fiecare în parte, o analogie spațiu-timp în față auditorilor. Discursul l-a naștere spontan, din secvențele aferente oferite de fotografii și diapoziitive, le traducea, nu le descriea. Desigur, numai în scris nu se poate reda această performanță, nici numai pe

Universalitatea unui mare artist român:

BRÂNCUȘI

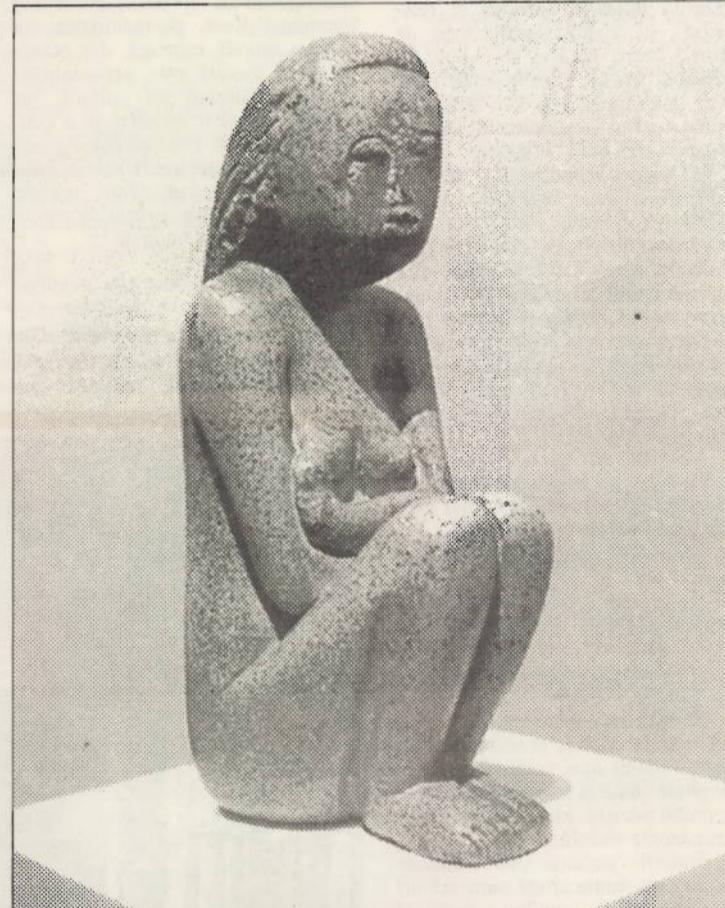
Corespondență din New York de la prof.dr. Șerban ANDRONESCU

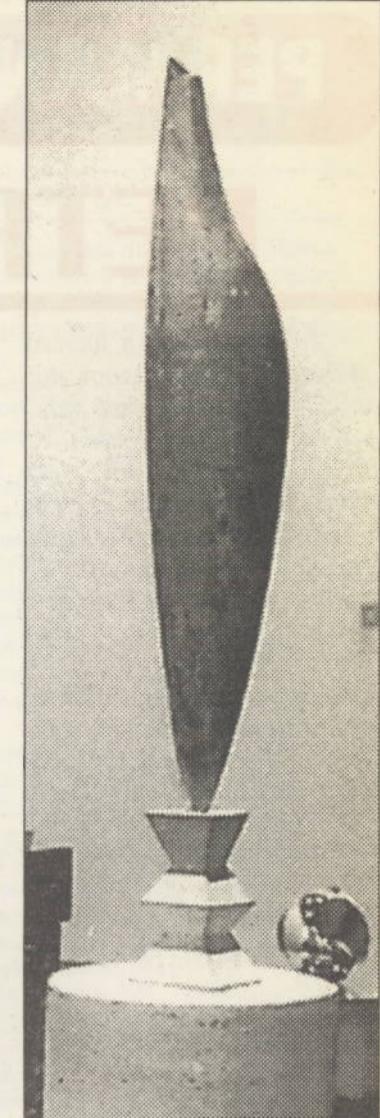
bandă magnetică, deoarece este nevoie de reliefarea întrepătrunderii a două expresii artistice diferite. Cititorul va înțelege, totuși, esența simpozionului dacă va completa ceea ce citește cu ceea ce reiese din text și subtext.

Atât colegii mei americani, cât și eu însuși am fost ajutați în prezentările noastre de fotografii și diapoziitivele lui Mircea Petru, pe atunci șeful Laboratorului (audiovizual) de Limbi Moderne de la Kingsborough Community College, NY, de filmul cineastilor americanii Falkenberg și Namuth, intitulat „Brancusi at Guggenheim“, și de o combinație audio-vizuală a cărei concepție îmi aparținea, prezentarea simultană a sculpturii „Socrate“ de Brâncuși (într-un fotomontaj de Mircea Petru) și a Oratorului de cameră „Socrate“ de Eric Satie. Cum se știe, compozitorul și sculptorul fuseseră prieteni la Paris în jurul anului 1920. Fotografiile și diapoziitivele erau astfel făcute încât să corespundă uneia din conotațiile „dimensiunii ascunse“ la Brâncuși, mișcarea (sau iluzia ei) în sculptură. Ca să atingă acest obiectiv, Mircea Petru folosise tehnica fotomontajului, aceasta fiind singura care putea sugera ideea de mișcare în fotografie. Fiecare fotomontaj însăși, în același cadru, aceeași sculptură, văzută din unghiuri diferite, fotograful ocolind sculptura de jur împrejur, apăsând pe declanșator la intervale scurte și obținând astfel o imagine „totală“ a obiectului de artă.

Fotografia obișnuită însăși obiectul, într-o singură perspectivă, fotomontajul lui Mircea Petru îl însăși din toate unghurile de vedere. Ceva asemănător făcuseră artiștii futuriști, Giacomo Balla, Boccioni și alții, în așa-numitele Cronofotografii (de la Chronos, timp în grecește). Ideea era de a sugera mișcare (timpul) în cadrul static al fotografiei. Cronofotografia unei dactilografe, de pildă, arăta o femeie cu zeci de mâini și sute de degete, nenumăratele poziții ale mâinilor și degetelor în cursul bătăii la mașina de scris. În filmul lor, Falkenberg și Namuth făcuseră operațiunea inversă, pusese să sculptura lui Brâncuși pe o masă a olarului, proiectaseră asupra ei raza unui reflector, și imprimaseră o mișcare de rotație și o filmaseră în mișcare, reflectând lumină din toate unghurile. În fine, Oratorul de cameră „Socrate“, de Satie și sculptura cu același nume, de Brâncuși îmi ofereau ocazia unică de a evidenția o analogie

grafică“ a sculptorului având calitatea scrisului, fix pe hârtie, dar devenind continuu prin citit. Acest mod tradițional de a interpreta scrisul era depășit de Brâncuși, susținând Caws, prin faptul că vizuinea sculpturală a românilor era, de fapt, o „grafie“ în spațiu, așa cum notele muzicale sunt o „grafie“ pe portativ - cu specificarea că „grafia“ lui Brâncuși invită privitorul să investigeze dincolo de ceea ce vede, adică în convergențele de durată temporală a lucrării spațiale. Acest segment al Expunerii a fost ilustrat atât de fotomontajul însăși varianta în marmură a „Păsării“ lui Brâncuși de la Philadelphia, PA., cât și secvența corespondătoare din filmul Falkenberg-Namuth. Analogia spațiu-timp, realizată de Caws, a fost adăugată de al doilea vorbitor, Frederick Rodgers, de la Baylor University, care să referă la lucrările grupului Noigandres din Brazilia. Rodgers a demonstrat că poezia concretă (sau vizuală) a brazilianilor se asemăna cu sculpturile lui Brâncuși

prin aceea că aveau aceeași concepție de creație, singura deosebire fiind suportul lucrărilor, grupul brazilian formând analogii pe hârtie, Brâncuși - în piatră, bronz sau lemn. Vorbitorul și-a ilustrat tema cu fotomontaje reprezentând „Peștele“, „Sculptura pentru orbi“ și „Himera“, toate aflate la muzeul din Philadelphia, PA. Al treilea vorbitor, Joseph Kestner, de la Baruch College, NY, a introdus ideea de genidentitate (genidentity), pe care și-o formulase în vreme ce cerceta la Paris colecția Brâncuși, pe atunci la Muzeul de Artă Modernă (azi, aflându-se la Centrul Beaubourg). Kestner explică prin conceptul de genidentitate de ce creatorul rămâne adesea „identic“ cu creația, oricât timp ar trece, așa cum atomul de ieri și cel de azi rămân mereu identici. Vorbind metaforic, Kestner opina că „atomul din stânga barei e diferit de cel din dreapta“ numai când noțiunea de genidentitate e considerată în timp sau când se află în cîmpul „dinamic“ (adică de durată) al unei opere de artă statică, deci spațială. La întrebarea lui Brâncuși: „Cine poate spune că o operă de artă este terminată?“, Kestner depășă implicăria de continuitate din ideea de genidentitate, ceea ce îi permite să vorbească de cinetica anumitor lucrări brâncușiene, de kinestezia „Păsării măiestre“ și de capacitatea „Coloanei fără sfârșit“ de a se extinde la infinit. Cea mai mare moștenire pe care ne-a lăsat-o Brâncuși, a afirmat Kestner, este calitatea genetică a sculpturii. Conferențiarul și-a ilustrat expunerea cu fotomontajele privind „Cocoșul“, „Nancy Cunard“ și „Noul născut“, apoi cu secvențele aferente din film. Al patrulea vorbitor programat, Florence Hetzler, de la Fordham University, n-a putut participa. Primese o invitație absolut exotică din New Delhi, India, de la Congresul Mondial de Filosofie Indiană, care avea loc concomitent cu reunirea M.L.A. de la San Francisco. Aflată la New Delhi, Hetzler a trimis la New York, la Institutul nostru, copiiile unor desene ale lui Brâncuși, reprezentând un templu indian. Ultimul vorbitor, subsemnatul, am căutat să acreditez ideea că anumite sculpturi ale lui Brâncuși sugerau existența unui gen de frumos, diferit structural de caracterul spațial al obiectului de artă, un gen de frumos de tip temporal, justificând astfel expresia „dimensiunea ascunsă“. (Va urma)

PERMANENȚE ROMÂNEȘTI

PETRE ANDREI

ȘI SOCIOLOGIA VALORILOR

Ion Mihail POPESCU

„În prima parte a lucrării (*Filosofia valorii*) vom studia: 1. geneza și forma valorii, cercetând valoarea ca fenomen psihic trăit, deci vom face *psihologia valorii*; 2. caracterele logice necesare ale valorii; 3. diferite valori, precum și criteriile necesare după care s-au făcut *clasificările valorii*. În a doua parte vom arăta *materia valorilor sociale*, studiind raporturile dintre procesul practic de valorificare și cel teoretic de cunoaștere a valorilor, legătura dintre ele și mai ales vom scoate în relief *elementul social* în acest proces de apreciere a valorii.”

PETRE ANDREI (1918)

Petre Andrei (1891-1940) este cel dintâi gânditor român de talie europeană (și universală) care a analizat critic și sistematic teoria generală a valorii. Ilustrii săi înaintași, de la Titu Maiorescu și Mihai Eminescu până la A.D. Xenopol și Vasile Pârvan, dezvoltând temeiurile culturii române moderne, au creat un climat axiologic românesc, în care nouitatea și originalitatea în punerea unor probleme și în soluționarea lor au reprezentat titluri de glorie ale culturii naționale. Studiul *Filosofia valorii*, conceput între 1913-1918 și redactat în 1918, când a fost susținut ca teză de doctorat, sub conducerea lui Dimitrie Gusti, la Facultatea de Filosofie și Litere a Universității din Iași, a fost tipărit în 1945, sub îngrijirea sefului Școlii sociologice de la București, la 27 de ani de la redactarea lui primară și la 5 ani după moartea lui Petre Andrei.

Din punct de vedere psihologic, valoarea este o **dispoziție psihică activă**, care, ca formă de manifestare, este o **relație funcțională** între un subiect și un obiect. Această dispoziție activă a valorii aparține subiectului, dar valorile și de factorul obiectiv care înfăptuiește dispoziția psihică. Tradusă în termeni logic-epistemologici, această definire a valorii și o reciprocitate funcțională a subiectului cu obiectul. „Valoarea nu poate fi dedusă nici numai din obiecte externe, dar nici numai rezultatul unui instict subiectiv, nu e ceva înăscut, în forma în care se prezintă în realitatea trăită. Valoarea nu e un atribut nici al subiectului, nici al obiectului, ci e o **relație funcțională a amănădură**. Prin urmare, în fenomenul valorii avem două elemente constitutive: subiectul și obiectul. Subiectul valorii este **persoana**, iar obiectul este **lucrul**.“

Petre Andrei schizează prima definiție valabilă a definirii valorii în istoria culturii românești și, probabil, în istoria culturii europene și universale, depășind cu mult contribuțiile scolilor neokantieni în privința aceasta. Definiția adâncește și argumentează deosebirea kantiană dintre realitate și valoare, dă o interpretare nouă și originală judecăților de existență și judecăților de valoare (socotindu-le și pe unele și pe altele echivalente), înălțând **psihologismul** în înțelegerea valorilor, că și **obiectivismul și subiectivismul axiologic, voluntarismul-biologist și metafizica sterilă** asupra valorilor.

In vederea clasificării generale a valorilor, Petre Andrei delimitase, în 1915, două procese: a) de **cunoaștere a valorilor** și b) de **recunoaștere a valorilor**. Primul e un proces logic și dă **valorile logice explicative**; al doilea e un proces **practic** și are ca

cel care realizează scopurile obiective ale tutului istoric. **Sistemele politice** însă și cele **economice** sunt chiar **categorii de valoare** ale acestor fenomene istorice.“

Și valorile istorice rămân, în sociologia lui Petre Andrei, subordonate **valorii culturale**.

f) **Valorii estetice**. Se caracterizează, cu deosebire, prin **contemplativitate**. Punctul de vedere al lui Petre Andrei în tratarea valorilor estetice îl reprezintă legătura dintre obiectul valorii, **obiect care are valoare**, și subiectul valorii, **subiect pentru care există acea valoare**.

În structura obiectului estetic intră **intuițiile sensibile** ordonate într-un tot unitar prin categoria finalității, numită, după Immanuel Kant, **finalitate fără scop**. Obiectul estetic este o realitate exterioră, care este **momentul obiectiv** al valorii, modificat prin factorul subiectiv, care constă în impresiile subiective, ordonate prin categorii și combinate cu idei. În **momentul subiectiv**, impresiile variază de la individ la individ. Unitatea valorii estetice implică o valoare tipică, și aceasta este empatia produsă prin **Einfühlung**. Termenul fusese întrebuită de Henri Bergson sub denumirea de **intuiție simpatetică**, de Theodor Lipps și Max Scheler, care au analizat empatia ca **identificare afectivă** sau ca o imitație internă a obiectelor, îndeosebi a persoanelor.

g) **Valorii religioase**. Aceste valori se raportează la o **realitate suprasensibilă**. „Religia are valori speciale, deosebite în ele însăce, căci domeniul ei este transcendental, supraempiric. Individul, fiind numai un atom din vastul cosmos, depinde în orice moment de acest cosmos, de influența căruia nu se poate degaja; de aceea întredeauna noi suntem într-un anumit raport cu lumea, cu universalul.“

Valorile religioase sunt dominate de elementul **affectiv** și au caracter **contemplativ**.

Ca fenomen psihic, religia nu este numai sentiment și numai reprezentare, ci este și „o conștiință a valorii“, prin care omul tinde către o valoare supremă pe care o numește sfântă. „Acest ideal sfânt, religios, predomină întreaga viață - în el se sintetizează conștiința supremă a binelui, a adevărului și a frumosului. Sub influența valorii transcendentă, omul devine religios, căci atunci simte el că aparține unei lumi suprasensibile.

Valoarea aceasta transcendentă se impune individului, făcându-l să se simtă dependent de ea. Din sentimentul dependenței față de transcedent se naște o reprezentare a valorii suprafirești. Omul are tendință de a-și reprezenta, sub o oarecare formă, tot ceea ce simte el și de acela căută să prindă în forme empirice tot ceea ce escăpare experienței, tot ceea ce este infinit.“

Procesul de **cunoaștere** a valorilor religioase constă în determinarea elementelor psihologice și logice în temeiul căror omul aspiră către o unitate a tuturor valorilor, pe cînd cel de **recunoaștere** a lor se reduce la atribuirea de însuși pozitive acestei valorii. Din acest ultim punct de vedere, Petre Andrei deosebea **morală teologică de teologia morală**.

E de reținut, astfel, că îndeplinirea regulii teologiei morale este îndeplinirea normei morale a societății, că valoarea religioasă înseamnă sfîntenie în comportamentele credincioșilor în lumea omului, așa cum apărarea patriei, în orice împrejurare, este datoria sacră a oricărui cetățean de pe teritoriul unui stat, așa cum cinstirea memoriei celor care au săvârșit fapte memorabile din punct de vedere național este o recunoaștere sacră a meritelor lor. Nu morală teologică fundamentală, iar rațiunea socială este „legislatorul“ lor suprem.

Cultura este procesul de realizare a valorilor sociale în evoluția lor istorică. Teoria generală a culturii pune, evident, problema valorilor sociale care tind să formeze **personalități libere**. Purtătorul valorilor individuale este **personalitatea individuală**, iar purtătorul valorilor sociale este **personalitatea totală** sau **personalitatea socială**. Scopul cel mai înalt al societății este înfăptuirea idealului cultural într-o comunitate în care fiecare se simte să ajungă scopul către care tinde omenirea, realizat, însă, prin mijlocirea națiunii din care face parte. Prin valorile ei, orice cultură națională se ridică în universalitate și își rostește, cu glorie, fragmentul ei de omenească veșnicie.

Ca om de seamă al vremii sale, Petre Andrei și-a pus viața individuală în slujba culturii naționale și, prin opera sa, a deschis o fereastră românească spre universal. Recunoașterea valorii operei sale însemnată cunoașterea ei, întrucât nici o recunoaștere nu-i posibilă fără cunoaștere.

REVISTA
OPINIA
națională

Tiparul executat de
DRAGO PRINT GRUP

Tipografia F.E.D.

TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ:

Mariana IONIȚĂ

REDACTIA ȘI ADMINISTRATIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4. Telefon: 330.68.45

Costul unui abonament trimestrial este de 3600 lei. Plata abonamentelor se face prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: Fundația „România de Mâine”, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 451.00.972 - B.C.R. - S.M.B. Abonamente se pot face și prin oficile poștale din întreaga țară.

Revista „OPINIA NAȚIONALĂ” se află înscrisă în Catalogul de presă „RODIPET” la poziția 2111.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „RODIPET” S.A. - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-3129432 sau 3129433, telex

11995 - Piața Presei Libere nr. 1, Sect. 1, București - România.